

Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0218U002222

Державний реєстраційний номер: 0115U003076

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-02-2018

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 3

Назва етапу: Узагальнювально-упроваджувальний. Узагальнення та корекція результатів дослідження.

Початок етапу: 01.2017

Закінчення етапу: 12.2017

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Інститут педагогіки
Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141221

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 481-37-70

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Код за ЄДРПОУ: 02070714.

Місцезнаходження: проспект Центральний 59-а, м. Северодонецьк, Луганська обл., 93400, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 0645240342

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

Напрямок фінансування: 2.2 - прикладні дослідження і розробки

Джерела фінансування

7713 - кошти держбюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6551030

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 596.275
--

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Науково-методичне забезпечення навчання української літератури в старшій школі

Назва роботи англійською:

The Scientifically-methodical providing of studies of Ukrainian literature is at senior school

Реферат українською:

Об'єкт дослідження: процес навчання української літератури в старшій школі (базовий рівень). Мета дослідження - розроблення науково-методичного забезпечення (змісту, методів, організаційних форм і засобів) навчання української літератури в старшій школі на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого і діяльнісного підходів. Дослідження здійснювалося за допомогою таких методів: а) теоретичних - системний аналіз літературознавчих, психолого-педагогічних, методичних джерел, нормативних освітніх документів, чинних програм, шкільних підручників і методичних посібників з проблеми дослідження з метою укладання поняттєвого апарату й визначення теоретико-методичних засад дослідження; метод теоретичного моделювання для розроблення методики навчання української літератури в старшій школі на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів; б) емпіричних - діагностичні (анкетування, бесіди з учителями й учнями) та обсерваційні методи (спостереження за педагогічним процесом, відвідування уроків української літератури, аналіз усних і письмових відповідей, творчих робіт учнів) для з'ясування стану досліджуваної проблеми у шкільній практиці, вироблення критеріїв ефективності експериментальної методики; метод педагогічного експерименту (констатувальний і формувальний етапи); аналіз результатів експериментального навчання для одержання вірогідних кількісно-якісних характеристик його ефективності. Здобуті результати наукового дослідження: - розроблено й апробовано інноваційне науково-методичне забезпечення: а) концепцію літературної освіти в старшій школі, у якій зазначено ключові підходи до організації навчання української літератури: - побудова курсу літературної освіти на основі "читацькоцентричної парадигми вивчення літератури" (О. Ісаєва); - організація навчання української літератури на засадах діяльнісного, особистісно зорієнтованого, компетентнісного, культурологічного й аксіологічного підходів; - вивчення художнього твору насамперед як естетичного явища, форми суспільної свідомості, що репрезентує художній напрям певної епохи; - акцентування уваги вчителя й учнів на вагомості самостійного опрацювання тексту, оволодінні різноманітними читацькими стратегіями, діалогічними вміннями роботи з текстом, формуванні суб'єктності учня-читача, читацької компетентності, основою чого є організаційно-діяльнісні вміння; б) навчальну програму з української літератури для 10-11 класів (базовий рівень), у якій історія літератури трактується як історія пошуку форм і засобів відображення змін у світогляді і світосприйманні людини певної епохи, осмислення нею свого місця в суспільстві, прагнення гармонії зі світом і з самою собою; предметні знання і вміння розглядаються як засіб читацького й особистісного розвитку учня, при цьому акцент зроблено на формуванні його читацької суб'єктності; виокремлено діяльнісну лінію, що реалізується через систему формування загальнонавчальних умінь; в) підручник і хрестоматію з української літератури, у яких практично реалізуються ідеї Концепції літературної освіти в старшій школі. Підручник авторами розглядається як засіб самонавчання, формування читацької (предметної і загально навчальної) і ключових компетентностей, читацького й особистісного саморозвитку. Пріоритетними для навчальної книжки визначено завдання: допомогти учневі пізнати і зрозуміти: себе як особистість і читача; світ: навколишній і художнього твору (в авторській оцінці і судженнях героїв); своє місце у світі; по-друге, навчити самостійно здобувати і застосовувати знання, вибудовувати і здійснювати індивідуальну читацьку програму, розвивати критичне мислення, спробувати себе у різноманітних життєвих ролях, бути готовим постійно навчатися, змінюватися і пристосовуватися; по-третє, допомогти вчителю організувати навчання української літератури на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів; - створено й

апробовано експериментальну методику навчання української літератури учнів 10 класу (базовий рівень) на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого і діяльнісного підходів, яка реалізована в підручнику "Українська література. 10 клас" (базовий рівень). Сутність методики полягає у створенні оптимальних умов для формування читацької (предметної і міжпредметної) та ключових компетентностей (комунікативної, інформаційно-комунікаційної, уміння вчитися та ін.), становлення учня як суб'єкта читацького й особистісного саморозвитку. Це досягається: трансформацією змісту навчального матеріалу, типології, структури уроку, що забезпечує засвоєння вивченого на діяльнісній основі; зверненням до активних та інтерактивних методик і технологій навчання: проектних, дебатних, рольових тощо; оптимальним поєднанням колективної, парно-групової та індивідуальної діяльності учня; опертям на його суб'єктний досвід, акцентуванням уваги на виробленні організаційно-діяльнісних умінь. Сукупність означених методичних підходів забезпечує реальну участь школяра в освітньому процесі і сприяє формуванню його суб'єктності як основи компетентностей. – конкретизовано структуру читацької компетентності; введено до понятійного поля дефініцію "інформаційно-читацька компетентність"; обґрунтовано необхідність визначення читацької компетентності як предметної і загальнонавчальної, виокремлення у навчальній програмі наскрізної діяльнісної лінії; – сформовано перелік критеріїв оцінювання відповідності підручника української літератури засадам особистісно зорієнтованого і компетентнісного навчання: зміст підручника представляє письменника насамперед як особистість, а художній твір як естетичне явище; авторський текст і завдання спрямовують увагу учня на себе як особистість і читача, формують потребу в самонавчанні і самовдосконаленні, виробленні умінь керувати своєю читацькою діяльністю; у підручнику чітко сформульовано цілі вивчення навчального матеріалу, визначено навчальний маршрут, подано рекомендації щодо організації навчальної діяльності та критерії оцінювання її результативності; передбачено можливість різних форм організації навчальної діяльності (індивідуальної, парної, групової, колективної) та ін.; – підготовлено рукописи концепції літературної освіти в старшій школі (1,0), навчальної програми "Українська література. 10-11 класи" (базовий рівень) (2,0), підручника "Українська література. 10 клас" (базовий рівень) (15,0), хрестоматії "Хрестоматія з української літератури. 10 клас" (базовий рівень) (15,0). Результати науково-дослідної роботи реалізовано також у двох навчальних програмах з української літератури для 10-11 класів (рівень стандарту і профільний рівень), створених науковими співробітниками відділу в складі робочої групи Міністерства освіти і науки України. Теоретична новизна дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад навчання української літератури в старшій школі з урахуванням визначених Державним стандартом підходів; розробленні й апробації методики навчання української літератури в старшій школі на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого і діяльнісного підходів; підготовці та впровадженні в процес навчання української літератури в 10 класі (базовий рівень) інноваційного науково-методичного забезпечення, розробленого з урахуванням освітніх завдань сучасної шкільної літературної освіти. Практична значущість науково-дослідної роботи. Результати дослідження спрямовані на підвищення якості шкільної літературної освіти шляхом вдосконалення організації процесу навчання української літератури в старшій школі на засадах компетентнісного, особистісно орієнтованого і діяльнісного підходів і можуть бути використані в процесі навчання української літератури в старшій школі, на курсах підвищення кваліфікації учителів-словесників ОППО, у викладанні фахових методик вищих педагогічних навчальних закладів різних рівнів акредитації. Про ефективність виконаної науково-дослідної роботи свідчать відповідність її результатів сучасним досягненням педагогічної, психологічної методичної наук і соціокультурним викликам часу; завданням сучасної шкільної літературної освіти щодо формування компетентного учня-читача; позитивні результати моніторингу впровадження експериментальної методики навчання української літератури в 10 класі (базовий рівень) загальноосвітніх навчальних закладів, довідки про впровадження результатів дослідження, видані експериментальними загальноосвітніми навчальними закладами. Соціальний ефект дослідження полягає в тому, що його практичні результати будуть спрямовані на підвищення якості шкільної літературної освіти, більш комфортної і результативної соціалізації школярів, формування творчого учня-читача з високим рівнем загальної культури, національної самосвідомості, активною громадянською позицією, високими загальнолюдськими і національними цінностями; підготовку

конкурентоспроможного випускника, здатного навчатися протягом усього життя. Галузь використання - педагогіка, методика навчання (українська література), загальноосвітні навчальні заклади (старша школа), система вищої педагогічної та післядипломної педагогічної освіти.

Реферат англійською:

Object of research: process of teaching Ukrainian literature in high school (basic level). The purpose of the study - development of scientific-methodological support (content, methods, organizational forms and means) of teaching Ukrainian literature in high school on the basis of competence, personality-oriented and activity approaches. The study was carried out using the following methods: a) theoretical - systemic analysis of the literary, psychological, pedagogical, methodological sources of normative educational documents, existing programs, textbooks and manuals on the research problem with the aim of reaching bonatto apparatus and determine the theoretical and methodological foundations of the study; method of theoretical modeling to develop methods of teaching Ukrainian literature in high school based on student-centered, competency and activity approaches; b) empirical diagnostic (questionnaire, interviews with teachers and students) and observational methods (observation of the teaching process, attend lessons of Ukrainian literature, the analysis of oral and written responses, creative work of students) to determine the status of the research problem in school practice, development of criteria of efficiency of the experimental procedure; method of pedagogical experiment (ascertaining and forming stages); the analysis of the results of the pilot study are to obtain reliable quantitative and qualitative characteristics of its effectiveness. The extracted results of scientific research: - developed and tested an innovative scientific and methodological support: a) the concept of literary education in high school, which sets out the key approaches to the study of Ukrainian literature: - building a course of literary education on the basis of "citizenization paradigm of the study of literature" (O. Isayev); organization of teaching the Ukrainian literature on the basis of active, student-centered, competency-based, culturological and axiological approaches; - study works of art first of all as an aesthetic phenomenon, a form of social consciousness, the artistic direction of a certain era; - focusing teachers and students on the importance of text processing, mastery of various reading strategies, Delone ability to work with text, the formation of the subjectivity of the student-reader, reading competency, the basis for which are organizational activity skills; b) a training program for Ukrainian literature for grades 10-11 (baseline), in which the history of literature is treated as a search history, forms and means of displaying changes in the worldview and the worldview of the person of a certain age, understanding of its place in society, the desire for harmony with the world and with itself; the subject knowledge and skills are seen as a means of reading and personal development of the student, with emphasis on the formation of the reader's subjectivity; a dedicated activity line, which is implemented through the system of formation obshcheuchebnyh abilities; C) textbook and readings on Ukrainian literature, in which practically implement the ideas of the Concept of literary education in high school. The textbook authors as a means of self-education, the formation of the reader's (subject and General training) and key competences of reading and personal self-development. Priority for educational books defined objectives: to help the learner to know and understand myself as a person and reader; the world: ambient and artistic works (in the author's evaluation and judgment of the characters); its place in the world; secondly, to teach them to produce and apply knowledge, to build and implement individual reading program, to develop critical thinking, to try yourself in different life roles, be prepared to constantly learn, change and adapt; third, to help the teacher to organize teaching the Ukrainian literature on the basis of student-centered, competency and activity approaches; - created and tested an experimental method of teaching Ukrainian literature grade 10 students (basic level) on the basis of competence, personality-oriented and activity approaches, which is implemented in the textbook "Ukrainian literature. 10 class" (basic level). The essence of the method consists in creation of optimum conditions for formation of the reader's (subject and inter-subject) and key competences (communicative, ICT, learning to learn etc.), the development of the student as a subject of reading and personal self-development. This is achieved by transforming the content of educational material, typology and structure of the lesson that provides the absorption studied on dalmini basis; treatment of active and interactive methods and learning technologies: design, debate, role-playing, etc; an optimum combination of collective, pair-group, and individual activities of the

student; based on his subjective experience, focusing on the development of organizational and activity-related skills. The set of marked methodological approaches ensures the real participation of the student in the educational process and contributes to the formation of his subjectivity as the basis of competences. – fleshed out the structure of reader's competence; introduced to the conceptual field definition "the information and reading competence"; the necessity of determining reading competency as subject and Sahalinenergo, the allocation in the curriculum cross-cutting activity lines; – a list of criteria of estimation of conformity of Ukrainian literature textbook principles of student-centered and competence-based learning: the content of the textbook is a writer first and foremost as a person and a work of art as an aesthetic phenomenon; the author's text and tasks direct the attention of the disciple on himself as a person and reader, forming the need for self-education and self-improvement, development of skills to manage their reading activity; the tutorial clearly defined objectives of the training material, defined academic route, recommendations on training activities and criteria for assessing its effectiveness; the possibility of different forms of organization of learning activities (individual, pair, group, collective), etc.; – prepared manuscript conception of literary education in high school (1,0), educational program "Ukrainian literature. 10-11" (basic level) (2,0), of the textbook "Ukrainian literature. 10 class" (basic level) (15,0), the anthology "readings in Ukrainian literature. 10 class" (basic level) (15,0). The results of research work are implemented in the two educational programs in Ukrainian literature for classes 10 and 11 (standard level and advanced level), designed by research staff of the division in the labour group of the Ministry of education and science of Ukraine. The theoretical novelty of the research is to study theoretical and methodological foundations of teaching Ukrainian literature in high school subject to certain State standard approaches; the development and testing of methods of teaching Ukrainian literature in high school on the basis of competence, personality-oriented and activity approaches; the preparation and implementation of teaching Ukrainian literature in grade 10 (basic level) innovative scientific and methodological support, tailored to the educational tasks of the modern school literary education. The practical significance of the research work. The results of a study aimed at improving the quality of school literary education by improving the organization of the process of teaching Ukrainian literature in high school on the basis of competence, personality-oriented and activity approaches and can be used in the process of teaching Ukrainian literature in high school, at courses of improvement of qualification of teachers-philologists, OPPO, in teaching special techniques of higher educational establishments of different accreditation levels. About the effectiveness of the undertaken research work show compliance with the results of modern achievements of pedagogical, psychological, methodological Sciences and socio-cultural challenges of the time; the task of the modern school literary education in the formation of a competent student reader; the positive results of monitoring of introduction of experimental methods of teaching Ukrainian literature in grade 10 (basic level) secondary schools, information about the implementation of the results of a study published in experimental secondary schools. Social impact research is that the actual results will be aimed at improving the quality of school literary education, more comfortable and effective socialisation of pupils, development of creative student-reader with a high level of General culture, national consciousness, active civil position, high human and national values; the training of competitive graduates, capable of learning throughout life. Industry use, pedagogy, methods of teaching (Ukrainian literature), secondary schools (high school), pedagogical system of higher and postgraduate education.

Індекс УДК: 37.03, 37.035:37.016:821.161.2

Коди тематичних рубрик: 14.07.03

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Фасоля Анатолій Миколайович

Науковий ступінь:

Вчене звання:

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Рукописи: препринту (концепції) «Концепція літературної освіти в старшій школі» (1,0); навчальної програми «Начальна програма з української літератури (10-11 класи) (базовий рівень) (2,0); підручника «Українська література. 10 клас» (базовий рівень) (15,0); хрестоматії «Хрестоматія з української літератури. 10 клас» (базовий рівень) (15,0).

Назва НТП англійською: Manuscripts: the Preprint (the concept of) "the Concept of literary education in high school" (1,0); educational program "Elementary program in Ukrainian literature (10-11) (basic level) (2,0); of the textbook "Ukrainian literature. 10 class" (basic level) (15,0); the anthology "readings in Ukrainian literature. 10 class" (basic level) (15,0).

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: рукописи: препринту (концепції), навчальної програми, підручника, хрестоматії

Галузь застосування: Освіта

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Реалізовано ключові підходи до організації навчання української літератури: побудова курсу літературної освіти на основі "читацькоцентричної парадигми"; організація навчання на засадах діяльнісного, особистісно зорієнтованого, компетентнісного підходів; вивчення художнього твору як естетичного явища; акцентування уваги вчителя й учнів на оволодінні діалогічними вміннями роботи з текстом, формуванні суб'єктності учня-читача, читацької (предметної і загальнонавчальної) та ключових компетентностей.

Соціально-економічна спрямованість НТП:

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 2017-2020 рр.

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: учителі української та зарубіжної літератур закладів загальної середньої освіти, методисти ІППО, наукові працівники

Перспективні ринки: Україна

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

ІХ. Бібліографічний опис

Найвагоміші публікації: Бійчук Г. Л. Використання інформаційно-комунікаційних і мультимедійних технологій у процесі вивчення української літератури в старшій школі на основі компетентнісного підходу / Г. Л. Бійчук // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. пр. / Інститут педагогіки НАПН України. – Київ : Пед. думка, 2017. Вип. 18. – С. 13-22. Тименко В. М. Новітні підходи до вивчення української літератури: ноосферна педагогіка / В. М. Тименко // Михайло Стельмах у новітніх парадигмах наукового знання : зб. матеріалів усеукр. наук.- практ. конф., присвяч. 105-річчю від дня народ. письменника / гол. ред. О.М. Куцевол [та ін.]. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. – С. 273- 277. Фасоля А. М. Читацька компетентність: проблеми формування й оцінювання / А.М. Фасоля // Михайло Стельмах у новітніх парадигмах наукового знання: зб. матеріалів усеукр. наук.- практ. конф., присвяч. 105-річчю від дня народж. письменника / гол. ред. О.М. Куцевол [та ін.]. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. –

Х. Заключні відомості

Керівник юридичної особи

Топузов Олег Михайлович

Перелік осіб-виконавців

Бійчук Галина Леонідівна

Тименко Валентина Миколаївна

Уліщенко Віолета Валентинівна

Фасоля Анатолій Миколайович

Яценко Таміла Олексіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Телефон

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

